

ABC dobrego wychowania „Od przedszkolaka do nastolatka”

PROGRAM SAVOIR-VIVRE

Placówki wąbrzeskie: przedszkole, szkoły podstawowe, gimnazjum

SPIS TREŚCI

Wstęp

1. Idee i cele programu
2. Treści programu
3. Założenia organizacyjne
4. Metody i formy pracy
5. Sposoby ewaluacji

W S T Ę P

„Uprzejmość – trudna to sztuka, lecz czasu na nią nie szkoda.

Za nią cię spotka nagroda, choćbyś jej nawet nie szukał.”

Ch. Perrault

Świat, w którym żyjemy pełen jest różnych zasad i reguł, które dziecko, a później dorosły człowiek, będzie musiał przestrzegać. Dlatego właśnie dziecko już w wieku przedszkolnym musi poznać normy i zasady zachowania, które obowiązują w danej grupie i

społeczności. Zasady muszą być jasne, zrozumiałe i konsekwentnie wprowadzane w życie. Tylko wtedy świat dziecka będzie uporządkowany i przewidywalny.

Savoir-vivre, czyli ogłada, dobre maniery, dobre obyczaje, etykieta, bon ton, konwenans towarzyski, kindersztuba to znajomość obowiązujących zwyczajów, form towarzyskich i reguł grzeczności obowiązujących w danej grupie. *Savoir* znaczy wiedzieć, za to *vivre* znaczy po prostu żyć. Stąd savoir-vivre przetłumaczyć można jako sztuka życia.

Nawyki stylu bycia kształtują się od najmłodszych lat, zatem postawy nabyte w tym czasie pozostaną na dalsze lata życia młodego człowieka. Mamy nadzieję, że dzięki zaproponowanym zajęciom dzieci nauczą się kulturalnie obcować z ludźmi, a w przyszłości nie będą miały powodów do wstydu za własne zachowanie oraz będą wzorem do naśladowania. Wiedza, którą zdobędą, pozwoli przedszkolakom i uczniom z większym szacunkiem traktować siebie i innych, umożliwiając budowanie właściwych relacji między ludźmi.

Najogólniej zasady savoir-vivre'u to: uśmiech, uprzejmość, życzliwość, punktualność, dyskrecja, lojalność, grzeczność.

Zasady savoir-vivre'u dotyczą przede wszystkim kilku głównych dziedzin życia:

- nakrywania, podawania do stołu i jedzenia
- wyglądu, prezencji (np. postawy, higieny) i właściwego ubioru
- form towarzyskich (np. w miejscu pracy, w rodzinie, na przyjęciach)
- komunikacji (także telefonicznej i internetowej)
- zachowania się w szczególnych sytuacjach.

Współczesny savoir-vivre jest elastyczny. Ubyło wiele sztywnych norm. Jeszcze bardziej elastyczny jest savoir-vivre dziecka i nastolatka. Wiadomo, dzieciństwo i młodość są nacechowane dużą zmiennością. Jednak i w tym okresie życia, wbrew pozorom, obowiązuje sporo reguł towarzyskich.

Bez względu na to, w jakich czasach żyjemy, ludzie pragną oprzeć wzajemne stosunki na poszanowaniu godności człowieka z racji jego osobistych cech, tolerancji, uprzejmości i życzliwości. Wynika to z zasady, że powinniśmy postępować tak, jak chcielibyśmy, aby inni zachowywali się w stosunku do nas. Zbiór tych reguł – savoir-vivre – wyraża szacunek, troskę i życzliwość niezależnie od wykształcenia, wykonywanego zawodu, pełnionej funkcji.

Najważniejszym miejscem, w którym dzieci kształtują dobre obyczaje, jest dom rodzinny. Rodzice odgrywają tu pierwszoplanową rolę. Rodziców w tej pracy wspiera szkoła oraz inne placówki oświatowe poprzez wzbogacanie wiedzy i umiejętności dzieci z zakresu savoir-vivre'u. Każdy z nas ma świadomość, że aby ułożyć zasady zgodnego współżycia, potrzebne jest wzajemne porozumienie się i przestrzeganie przyjętych reguł postępowania. Stosowanie się do norm obyczajowych nie zmienia warunków życia, ale czyni je przyjemniejszym. Stąd też znajomość i ich przestrzeganie jest szczególnie ważne w domu, w szkole, urzędzie, na ulicy i u znajomych.

Abyśmy czuli się dobrze z innymi ludźmi i aby inni odbierali nas życzliwie, powinniśmy dążyć do poznania i przestrzegania przyjętych reguł obyczajowych, ponieważ poprzez nieznaną form grzecznościowych można niechcący kogoś urazić, a nasze dobre intencje mogą być źle rozumiane. Każdy z nas chce zasłużyć na dobrą opinię, zyskać sympatię otoczenia i osiągnąć sukces. Dobre formy towarzyskie to nić, która wiąże ludzi.

1. IDEE I CELE PROGRAMU

Cel główny:

Kształtowanie umiejętności kulturalnego zachowania się w różnych sytuacjach oraz ukierunkowanie i wspomaganie w zakresie poznawania, doskonalenia i stosowania przyjętych zasad savoir-vivre'u.

Cele szczegółowe:

- wyposażenie dzieci w wiedzę na temat savoir-vivre'u
- kształtowanie umiejętności kulturalnego współżycia z innymi ludźmi, wyrobienie przekonania, że kultura dnia codziennego ułatwia nawiązywanie kontaktów, jest wyrazem szacunku dla drugiego człowieka, a uprzejmość i ogłada towarzyska ułatwiają stosunki międzyludzkie
- wspieranie i motywowanie ucznia w poznawaniu i doskonaleniu poprawnych form zachowania się i umiejętność stosowania ich w określonych sytuacjach
- wyrabianie nawyku stosowania form grzecznościowych, uświadomienie, że ich stosowanie daje dobre świadectwo o człowieku
- doskonalenie umiejętności właściwego zachowania się przy stole

- wdrażanie do dbania o własny wygląd i odpowiedniego dobierania stroju do okoliczności
- wdrażanie do kulturalnego spędzania wolnego czasu np. zwiedzania muzeów, chodzenia do teatru, uprawiania sportu
- zaznajomienie ze źródłami informacji w zakresie savoir-vivre'u
- uwrażliwienie na przejawy niekulturalnego zachowania się innych
- uświadomienie, że reguły dobrego wychowania zmieniają się razem ze zmianą obyczajów i warunków życia
- uświadomienie, że stosowanie form grzecznościowych wymaga samodyscypliny i pokonywania własnego egoizmu
- podejmowanie działań przyczyniających się do podniesienia kultury w najbliższym środowisku.

Program jest zgodny z podstawą programową kształcenia przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół, zawartą w rozporządzeniu MEN z dnia 30 maja 2014 r., która mówi, że jednym z zadań szkoły jest „rozwijać umiejętności społeczne ucznia przez zdobywanie prawidłowych doświadczeń we współżyciu i współdziałaniu w grupie rówieśniczej”.

2. TREŚCI PROGRAMU

Treści programowe zostały tak dobrane, aby odpowiadały one sytuacjom, w jakich najczęściej znajdują się uczniowie. Niektóre zagadnienia przyswojone przez uczniów w przedszkolu i w szkole podstawowej zostały uszczegółowione, inne stanowią nowy element i są kontynuacją naturalnego wchodzenia dzieci w coraz trudniejsze role.

Przedszkole

<i>Lp.</i>	<i>Treści</i>	<i>Zadania</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Odpowiedzialni</i>
1.	Współtworzenie przyjaznej atmosfery w grupie Ważne cechy człowieka dobrze wychowanego (uprzejmym być, prawdomówność, jak traktować przyjaciół, schludność, grzeczność w rodzinie)	– wyjaśnienie pojęć savoir-vivre, bon ton, kultura – opracowanie zasad savoir-vivre'u przestrzeganych w grupie – „Oto Ja, oto TY...” – zorganizowanie przeglądu wierszy, rozwijanie zdolności dzieci – integracja dzieci w grupie przedszkolnej – umiejętność słuchania i oceniania zachowań innych	– pogadanka nt. „Przestrzegania zasad i umów regulujących współżycie w grupie” – opracowanie i wprowadzenie w grupach „Kodeksu Dobrego Zachowania” – „Dobre maniery na wesoło” – przegląd wierszy – zabawy integracyjne – wyrabianie nawyków prawidłowego zachowania się poprzez gry, zabawy, przyjęcie ustalonych norm w grupie – słuchanie wierszy, np. J. Brzechwa „Kwoka”, opowiadań G. Kasdepke „Bon czy ton” – Bajki, które leczą – rozwiązywanie problemów emocjonalnych dzieci, wzory postaw moralnych, zachowań, postępowań poprzez kontakt z utworami o charakterze terapeutycznym	wszyscy nauczyciele i pracownicy przedszkola, rodzice

			– Zorganizowanie prelekcji dla rodziców nt. "ABC dobrego wychowania" – na zebraniach grupowych	
2.	Czarodziejskie słowa	– wdrażanie do świadomego stosowania form grzecznościowych na co dzień	– „Ja to wiem, ja to czuję..” – stosowanie form grzecznościowych w czasie wspólnych zabaw, wyjść, spotkań, podczas kontaktów z innymi pracownikami przedszkola, rodzicami – słuchanie opowiadań G. Kasdepke „Bon czy ton” – Pedagogizacja rodziców na temat "Dziecięcego savoir-vivre'u" na łamach gazetki przedszkolnej "Wieści z Bajki"	wszyscy nauczyciele i pracownicy przedszkola, rodzice
3.	„Stoliczku nakryj się – umiejętnie jeść to sztuka”	– nabywanie umiejętności poprawnego posługiwania się sztućcami oraz nakrywania do stołu – wykorzystywanie w praktyce poznanych zasad oraz umiejętnie wykorzystywanie ich przy stole	– zabawa „Łyżka – nóż – widelec oto nasi przyjaciele” – przyjmowanie prawidłowej postawy przy stole, używanie zwrotu „smacznego”, „dziękuję”, spożywanie posiłków w ciszy i bez pośpiechu	wszyscy nauczyciele i pracownicy przedszkola, rodzice

			– indywidualne nakrywanie do stołu przez dyżurnych – praca plastyczna np. ozdobna serwetka – słuchanie opowiadań „Savoir-vivre czyli dzieciaki naopaki” B. Jacewicz – Wycieczka do restauracji w ramach Dnia Dziecka	
4.	Prowadzimy zdrowy styl życia	– uświadomienie dzieciom, jakie znaczenie dla każdego człowieka ma zdrowie – wyjaśnienie, jak należy postępować, by być zdrowym	– pogadanka – literatura dziecięca (wiersze, rymowanki, piosenki) – filmy edukacyjne, profilaktyczne – Dzień Sportu – spotkania z pielęgniarką – przygotowanie sałatki warzywnej, owocowej, koktajli – kolorowy dzień warzyw i owoców – Przygotowanie kanapek, sałatek przez grupy starsze, grupom młodszym (zaproszenie na przyjęcie)	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, pielęgniarka, rodzice

5.	„Koleżanko i kolego bądź życzliwy dla każdego” – 22 listopada „Przedszkolny Dzień Życzliwości”	– uczenie i egzekwowanie znajomości zasad kulturalnego zachowania się wobec nauczycieli, pracowników przedszkola, szkoły, kolegów i koleżanek, znajomych, sąsiadów	– rozmowa na temat życzliwości – kolor żółty – symbol życzliwości – zabawa „Kłębuszek miłych słów” – stworzenie „drzewka życzliwości” – przygotowanie „Życzliwych życzeń i pozdrowień” przez każdą grupę, umieszczenie na drzewku – „Uśmiechnięte buźki” – rozdawanie na spacerze przygotowanych w domu z rodzicami symboli życzliwości mieszkańcom miasta – Stworzenie poradnika dobrego zachowania się w formie książeczki, historyjki obrazkowej, komiksu – do wyboru w grupach, podsumowanie pracy całorocznej.	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, rodzice
6.	Dobre maniery na przyjęciu	– nabycie umiejętności organizacji przyjęcia oraz zaproszenia na nie gości, nakrycia do stołu oraz przygotowania poczęstunku	– wspólne zorganizowanie przyjęcia zgodnie z harmonogramem planu dydaktyczno-wychowawczego – zabawy tematyczne np. „Przyjęcie dla naszych pluszaków”, „Imieniny mojej mamy”	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, rodzice

			– słuchanie opowiadań B. Jacewicz „Savoir-vivre czyli dzieciaki naopaki” – Zaproszenie do przedszkola rodziców na konkurs recytatorski „Dobre maniery na wesoło”	
7.	Idziemy z wizytą	– nabycie umiejętności nazywania części garderoby i doboru odpowiedniego stroju stosownie do okoliczności – kształtowanie umiejętności samodzielnego ubierania się i rozbierania – estetyczne pakowanie prezentów	– zachęcanie do samodzielnego ubierania się i rozbierania w szatni – przynoszenie odpowiedniego stroju na gimnastykę, odświętny strój na uroczystości przedszkolne, wyjścia do teatru, kina – własnoręcznie wykonane torebki na prezent, laurki – słuchanie opowiadań B. Jacewicz „Savoir-vivre czyli dzieciaki naopaki”	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, rodzice
8.	„Czyścioch to ja”	– przestrzeganie zasad higieny – wdrażanie do dbania o własny wygląd – kształtowanie potrzeby dbania o środowisko	– kontrola czystości, mycie rąk przed i po posiłku, po wyjściu z toalety, korzystanie z chusteczek higienicznych – realizacja podstawy programowej – akcja „Sprzątanie świata” – święto „Dzień Ziemi”	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, rodzice

9.	Rozmawiamy przez telefon	– kształtowanie umiejętności kulturalnej rozmowy telefonicznej – umiejętne wykorzystywanie numerów alarmowych w sytuacjach zagrażającym naszemu życiu i zdrowiu	– rozmowy – oglądanie audycji „Jedynkowe przedszkole” pt. „Telefon”; – utrwalenie zwrotów grzecznościowych – pogadanki – słuchanie opowiadań G. Kasdepke „Savoir-vivre dla dzieci” – zabawy tematyczne, np. „Alarm” – scenki – drama – spotkanie z policjantem, strażakiem, ratownikiem medycznym	wszyscy nauczyciele, policjant, strażak, ratownik medyczny, pracownicy przedszkola, rodzice
10.	Kulturalni w miejscach publicznych (autobus, kino, teatr, restauracja, biblioteka, zakłady pracy...)	– ustalenie zasad kulturalnego zachowania się w miejscach użyteczności publicznej	– pogadanki – wycieczki do miejsc użyteczności publicznej – udział w uroczystościach, przedstawieniach i konkursach realizowanych na terenie naszego miasta (przedszkole, szkoła, Urząd Miasta, Gimnazjum, WDK itp.) – zabawa „W restauracji”	wszyscy nauczyciele, pracownicy przedszkola, rodzice

			– wycieczki	

Szkoła podstawowa – klasy I–VI

<i>Lp.</i>	<i>Treści</i>	<i>Propozycja tematyki w poszczególnych klasach</i>	<i>Zadania</i>	<i>Sposoby realizacji</i>	<i>Odpowiedzialni</i>
1.	Pamiętajmy o kulturze osobistej w życiu codziennym!	I Co to znaczy „kulturalne zachowanie”? II Poznajemy zasady savoir-vivre, czyli zasady dobrego zachowania. III Kindersztuba – co to znaczy? IV Co to jest savoir-vivre? V ABC zachowania piątoklasisty. VI Damy i džentelmeni.	– wyjaśnianie i zgłębianie pojęć: kultura, dobre wychowanie, bon ton, savoir-vivre – stosowanie zwrotów grzecznościowych – nabycie umiejętności składania życzeń okolicznościowych – nabycie umiejętności prowadzenia rozmowy telefonicznej	– przez cały rok poznajemy zasady savoir-vivre’u: • spotkania tematyczne • pogadanki • gazetki klasowe i szkolne • filmy edukacyjne • opowiadania terapeutyczne • scenki dramatyczne • zajęcia przedmiotowe • lekcje wychowawcze – redagowanie rubryki savoir-vivre w gazetce szkolnej – lekcje biblioteczne	wychowawcy wszyscy nauczyciele pracownicy szkoły rodzice opiekun gazetki szkolnej nauczyciel bibliotekarz opiekun SU

				– zadania SU w ramach konkursu o miano "Super klasy"	
2.	Jesteśmy kulturalni w szkole!	I Kulturalne zachowania się, używanie zwrotów grzecznościowych. II Znamy i stosujemy formy zachowania w szkole. III Mówię dzień dobry, to nie boli. IV, V, VI Dzień dobry i co dalej? – 22 listopada szkolnym Dniem Wzajemnej Życzliwości	– uczenie i pogłębianie znajomości zasad kulturalnego zachowania wobec nauczycieli, pracowników szkoły, kolegów i koleżanek – poznanie i stosowanie reguł zachowania na lekcji i na przerwie	– klasowe kodeksy /regulaminy/kontrakty zachowania (konkurs szkolny – umieszczenie zwycięskiego kodeksu na stronie internetowej szkoły) – międzyklasowy quiz ze znajomości zasad dobrego zachowania – pogadanki – gazetki szkolne – konkurs plastyczny: „Dobre maniere w szkole i w domu” , wystawa – lekcje wychowawcze – wybór najkulturalniejszego ucznia z każdej klasy – głosowanie uczniów (słodki upominek) – akcje w szkole – pogadanki i warsztaty	wychowawcy pedagodzy nauczyciele światlicy wszyscy nauczyciele pracownicy szkoły rodzice nauczyciel bibliotekarz wychowawcy dyrekcja – wszyscy nauczyciele

				– odgrywanie scenek „Dżentelmen i dama”	
3.	Nasz wygląd świadczy o nas!	I Higiena osobista. II Strojem i zachowaniem respektujemy obowiązujące w danym miejscu regulaminy. III Jak cię widzą, tak cię piszą, czyli sztuka prezentacji magiczna moc uśmiechu. IV Idziemy z wizytą do rodziny. V Z wizytą u koleżanki, kolegi. VI Piękny, zdrowy i zadbany nastolatek.	– uświadomienie konieczności dbania o higienę osobistą – nabycie umiejętności dobierania ubioru w zależności od okoliczności	– lekcje wychowawcze – pogadanki – egzekwowanie doboru stroju odpowiedniego do sytuacji	Wychowawcy rodzice
4.	Dbamy o kulturę słowa!	I Mój język świadczy o mnie. II Mowa ciała, gesty zakazane. III Panuję nad emocjami. IV Rozmawiamy przez telefon.	– wdrażanie do poprawnego wypowiedania się w języku ojczystym – opracowanie i utrwalanie zwrotów grzecznościowych w języku obcym	– lekcje wychowawcze – pogadanki – konkurs szkolny: „Wulgaryzmem mówimy NIE!” (plakat, wierszyk) lub „Magiczne słowa: proszę, przepraszam, dziękuję”	wychowawcy nauczyciele: języka polskiego i języka obcego, plastyki, techniki, świetlicy

		V Sztuka rozmowy. VI "Nara" i „w porzo” – o kulturze słowa.		– warsztaty	rodzice
5.	Potrafimy kulturalnie spożywać posiłki!	I Siadamy do stołu. II Utrwalamy zasady właściwego zachowania się przy stole. III W szkolnej stołówce. IV O zachowaniu przy stole. V Zapraszamy gości na imieniny, urodziny. VI Idziemy z wizytą. Bon ton przy stole.	– wdrażanie i pogłębianie zasad kulturalnego zachowania się przy stole: • nakrywanie do stołu • prawidłowa postawa przy stole • kulturalne spożywanie posiłku • prawidłowe używanie sztućców • zasady zaczynania i kończenia posiłków	– lekcje wychowawcze – pogadanki – przygotowanie przez dzieci poczęstunku podczas klasowej uroczystości – opracowanie i wdrażanie w praktyce regulaminu korzystania ze stołówki szkolnej – warsztaty kulinarne	wychowawcy opiekun SU członkowie Samorządu Szkolnego wszyscy nauczyciele pracownicy szkoły rodzice
6.	Zachowujemy się kulturalnie w miejscach publicznych!	I Poznajemy regulaminy zachowania w miejscach publicznych i stosujemy się do nich. II Znamy i stosujemy formy zachowania w miejscach publicznych. III Stojem i zachowaniem respektujemy	– poznawanie i utrwalenie zasad kulturalnego zachowania w miejscach publicznych – nabycie umiejętności dobierania ubioru w zależności od okoliczności	– lekcje wychowawcze – zajęcia przedmiotowe – pogadanki – wyjścia do teatru, kina, muzeum, na wystawy, wycieczki itp.	wychowawcy wszyscy nauczyciele rodzice

		obowiązujące w danym miejscu regulaminy. IV Dobre maniery w restauracji, w tetrze, w kinie. V Na ulicy i w środkach komunikacji, w muzeum i na wystawie. VI Savoir-vivre turysty.		– redagowanie regulaminów klasowych wycieczek	
7.	Stosujemy zasady Netykiety!	I, II, III Poznajemy zasady właściwego korzystania z telefonu, komputera, Internetu. IV Wysyłamy maile. V Co to jest Netykieta? VI Kulturalny internauta.	– poznanie i stosowanie zasad korzystania z telefonu w miejscach publicznych. – poznanie i stosowanie w praktyce zasad kodeksu etycznego internetu	– lekcje wychowawcze – zajęcia przedmiotowe – pogadanki – filmy edukacyjne – zajęcia komputerowe – konkurs na najciekawszą prezentację multimedialną	wychowawcy wszyscy nauczyciele rodzice nauczyciele zajęć komputerowych
8.	Zasady fair play w życiu i w sporcie!	I-VI Etykieta wobec osób niepełnosprawnych. I-VI Poznajemy zasady „fair play”.	– wdrażanie do taktownego zachowania się w stosunku do osób niepełnosprawnych – poznanie i stosowanie w praktyce zasad „fair play”	– lekcje wychowawcze – zajęcia przedmiotowe – pogadanki	wychowawcy nauczyciele opiekunowie szkolnych kół PCK i Caritas

				– akcje charytatywne i społecznościowe np.: Dzień Kolorowej Skarpetki	pracownicy szkoły rodzice
9.	Dyskrecja na co dzień – papla, gaduła a zaufanie, cechy prawdziwego przyjaciela.	I Mój przyjaciel i ja. II Jestem dyskretny. III Wielki skarb – przyjaźń. IV Prezenty dla przyjaciół i sympatii. V Czy jesteś konfliktowy? VI Jak się umawiać?	– uświadomienie różnicy pomiędzy przyjaźnią a koleżeństwem – uświadomienie znaczenia dyskrecji w budowaniu zaufania	– lekcje wychowawcze – zajęcia przedmiotowe – pogadanki	wychowawcy nauczyciele języka polskiego, wychowania do życia w rodzinie pedagog szkolny rodzice
10.	Wybieramy „Mistrza Dobrych Manier”!	Klasy I–VI	– sprawdzenie umiejętności zastosowania poznanych zasad savoir-vivre’u w praktyce	– prezentacje, wybory, pokazy, konkursy, ankiety, testy itp.	wychowawcy wszyscy nauczyciele rodzice

Gimnazjum

Lp.	Treści	Tematyka	Zadania	Metody i sposoby realizacji	Odpowiedzialni
1.	Szerokiej drogi	1. Dobre maniery w podróży. 2. Jak zachowywać się w podróży? 3. Jesteśmy gośćmi pensjonatu lub schroniska.	– nabycie umiejętności właściwego ubrania się na czas podróży, właściwego spakowania bagażu – utrwalenie umiejętności właściwego zachowania się w autobusie i pociągu – poznawanie i stosowanie form grzecznościowych wobec współpasażerów – stosowanie zasad savoir-vivre'u obowiązujących na ulicy, w windzie, na schodach, w przejściach – stosowanie się do regulaminu ośrodków wypoczynkowych, schronisk i pensjonatów	– ćwiczenia praktyczne – pokaz z komentarzem – scenki rodzajowe – burza mózgów – dyskusja dydaktyczna – spacer po mieście – wywiad środowiskowy – burza mózgów – gazetka	wychowawcy nauczyciele pedagodzy szkolni psycholog rodzice

2.	Formy grzecznościowe – gość w moim domu	1. Obowiązki wynikające z bycia gospodarzem domu. 2. Zachowanie się przy stole oraz podczas innych spotkań towarzyskich (przy ognisku, grillu i na pikniku).	– poznanie i stosowanie form zapraszania, powitania gości – uświadomienie konieczności właściwego rozsadzania gości przy stole, obsługiwanie zaproszonych – kształcenie umiejętności prowadzenia towarzyskiej konwersacji – poznanie obowiązków wobec partnera na zabawie (bal, dyskoteka, prywatka) – kształtowanie umiejętności kulturalnego poproszenia do tańca... – utrwalanie zasad kulturalnego zachowania się przy stole – utrwalanie umiejętności poprawnego nakrywania stołu do obiadu (codziennego, uroczystego), posługiwania się sztucami – poznanie najczęściej popełnianych gaf przy stole – poznanie zasad dobrej organizacji zabawy towarzyskiej	– zabawa dydaktyczna – scenki rodzajowe – ćwiczenia praktyczne – burza mózgów – wycieczka do restauracji – ćwiczenia praktyczne – nakrywanie stołu – zorganizowanie pikniku – gry i zabawy	wychowawcy nauczyciele pedagogzy szkolni psycholog rodzice
3.	Kultura osobista	1. Kultura osobista a nasz wizerunek. 2. Jak ubierać się na różne okazje?	– utrwalenie znajomości pojęć: savoir-vivre, bon ton, kindersztuba, etykieta itp. – wdrażanie do kulturalnego zachowania się w różnych sytuacjach	– burza mózgów – obserwacja – mapa pojęciowa – dyskoteka	wychowawcy nauczyciele pedagogzy szkolni

			– kształtowanie umiejętności oceniania różnych zachowań – wprowadzenie pojęć określających ubiór (smoking, garnitur, żakiet, garsonka itp.) – wdrażanie do dbałości o schludny wygląd i wybór odpowiednich dodatków do stroju oraz dostosowania ubioru do aktualnych trendów mody	– gra dydaktyczna – pokaz mody na każdą okazję – interpretowanie przysłów: „Nie szata zdoobi człowieka”, „Jak cię widzą, tak cię piszą” itp.	psycholog rodzice
4.	Właściwe zachowanie w szczególnych sytuacjach	1. W jaki sposób dać i przyjąć prezent? 2. Dobry zwyczaj nie pożyczaj” – czyli pożyczaj z umiarem.	– poznanie zasad właściwego dobrania prezentu w zależności od okoliczności i osoby obdarowywanej – uświadomienie faktu, że prezent wykonany samodzielnie ma szczególną wartość – ćwiczenie umiejętności efektownego zapakowania prezentu, dołączenia bileciku oraz właściwego wręczenia prezentu, przyjmowania i podziękowania – poznanie obowiązków pożyczającego i stosowanie się do nich – uświadomienie, czego się nie pożyczają – poznanie zasad obowiązujących przy pożyczaniu pieniędzy – wprowadzenie pojęć: przysługa, pasożytność, niedźwiedzia przysługa	– opowiadanie literackie – praca plastyczna – bilecik do prezentów – nauka pakowania prezentów – burza mózgów – mapa pojęciowa	wychowawcy nauczyciele pedagogzy szkolni psycholog rodzice

5.	Specjalne okoliczności	1. Stosunek do osób starszych i niepełnosprawnych (np. wizyty w szpitalu). 2. Sztuka porozumiewania się, rozmowy telefoniczne. 3. Etykieta a ocenianie człowieka.	– uświadomienie, że kultura przejawia się w okazywaniu szacunku dla osób starszych i niepełnosprawnych – poznanie pojęć: litość, empatia – kształtowanie umiejętności właściwego zachowania się w towarzystwie osób starszych i niepełnosprawnych – poznanie zasad właściwego przedstawiania: • kto kogo pozdrawia pierwszy • kiedy wstajemy przy powitaniu, kto komu podaje rękę i jak się kłaniamy – doskonalenie umiejętności prowadzenia rozmowy telefonicznej prywatnej i urzędowej oraz dostosowania czasu jej trwania – utrwalanie zasad savoir-vivre'u podczas korzystania z telefonu komórkowego – ćwiczenie umiejętności nagrywania wiadomości na automatyczną sekretarkę – wdrażanie do dbałości o swój pozytywny wizerunek – wdrażanie do stosowania form uprzejmości w różnych sytuacjach życiowych	– dyskusja – burza mózgów – wolontariat – burza mózgów – symulacja – drama – opowiadanie literackie – burza mózgów – mapa pojęciowa	wychowawcy nauczyciele pedagogzy szkolni psycholog rodzice

			– poznanie pojęć : żart, plotka, takt, dyskrecja		
6.	Zachowanie w różnych sytuacjach	1. Reagowanie na różnego rodzaju sytuacji (mimika i gesty, ruchy i odruchy). 2. Umiejętność konwersacji oraz wspólnej zabawy. 3. Gafa za gafą!	– poznanie właściwych pozycji ciała (podczas siadania, stania, chodzenia) – rozróżnianie gestów uprzejmych i nieuprzejmych – utrwalanie właściwych zachowań podczas kaszlu, kichania, ziewania itp. – uświadomienie, że mowa ciała świadczy o kulturze człowieka – poznanie pojęć: pogawędka, rozmowa towarzyska, dyskusja – poznanie zasad nawiązywania rozmowy – poznanie zasad ułatwiających podtrzymanie rozmowy – poznanie tematów, których należy unikać w czasie rozmów – poznanie pojęć: gafa, afront, niedyskrecja, asertywność, dyplomacja – doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych i niezręcznych – ćwiczenie umiejętności taktownego zachowania się w stosunku do osoby popełniającej gafę	– burza mózgów – mapa pojęciowa – dyskusja dydaktyczna – praca z tekstem – mapa pojęciowa – symulacja – praca z tekstem – mapa pojęciowa	wychowawcy nauczyciele pedagodzy szkolni psycholog rodzice

3. ZAŁOŻENIA ORGANIZACYJNE

Program jest propozycją zajęć, które będą realizowane w ramach godzin wychowawczych, zajęć przedmiotowych oraz podczas konkursów i różnych akcji. Realizacja programu w grupach przedszkolnych odbywać się będzie podczas całodziennego pobytu dzieci w przedszkolu w ramach zajęć dydaktycznych oraz innych sytuacji wychowawczych.

Układ treści ma charakter spiralny a proponowana tematyka jest przeznaczona kolejno dla przedszkolaków, uczniów szkoły podstawowej oraz gimnazjum. Uczniowie, kończąc pierwszy etap edukacyjny (przedszkole i szkołę podstawową), mają już w zakresie podstawowym ukształtowane nawyki bon tonu i podstawową w tym zakresie wiedzę. W gimnazjum przygotowany program ma utrwaląć u uczniów wcześniej zdobyte umiejętności i nawyki, pogłębiać je i uczyć stosowania ich w nowych sytuacjach.

Uczniowie wkraczający w kolejny etap edukacyjny posiadają podstawowe umiejętności uczenia się i potrafią już czynnie uczestniczyć w procesie dydaktycznym. Można więc przyjąć, że rolą prowadzącego zajęcia jest zorganizowanie ich w ten sposób, aby stwarzały warunki do samodzielnego pogłębiania wiedzy o kulturze obyczajów i doskonalenia technik uczenia się.

W programie zawarto wszystkie elementy niezbędne dla budowania trwałej postawy: sferę poznawczą (zdobycie i przekształcanie wiadomości), sferę emocjonalną (budzenie pozytywnego nastawienia) i sferę behawioralną (działanie). Realizacja zajęć sprzyja pełnemu kształtowaniu wizerunku człowieka mającego ogładę towarzyską.

Ilość godzin dostosowana zostanie do specyfiki tematu, wykorzystywanych metod i form pracy oraz samodzielnej aktywności dzieci.

Za realizację programu odpowiedzialni są wszyscy nauczyciele, pracownicy szkoły oraz rodzice.

4. METODY I FORMY PRACY

W programie zastosowane zostaną przede wszystkim metody aktywizujące dostosowane do możliwości jego uczestników. U najmłodszych będą to głównie zabawy, pogadanki, pokazy, metody podające – opowiadania i wiersze, działania plastyczne, obserwacje i działania praktyczne. U starszych dominować będą: drama, symulacja, metaplan, burza mózgów, mapa pojęciowa, dyskusja dydaktyczna, metoda projektu oraz ćwiczeń praktycznych niezbędnych w procesie dydaktycznym.

Podczas realizacji programu wykorzystane będą różnorodne formy pracy, dostosowane do wieku, zainteresowań i możliwości dzieci, takie jak konkursy, pokazy, prezentacje, wystawy, wycieczki, akcje charytatywne i społecznościowe, a także pedagogizacje dla rodziców.

5. SPOSOBY EWALUACJI

Aby się przekonać, czy zaproponowany przez nas program miał pożądaną wpływ na uczniów przeprowadzimy jego ewaluację. Wyniki posłużą do refleksji na temat jakości programu i oceny, w jakim stopniu został wdrożony.

Narzędzia służące do ewaluacji: obserwacja zachowań dzieci w stosunku do kolegów i w różnych sytuacjach, analiza wytworów, ocena grupy przez nauczyciela oraz wyniki przeprowadzonych konkursów i akcji.

Opracowały :

Przedszkole:

Iwona Matuszewska

Agnieszka Ramutkowska

Anna Matuszak
Karolina Borowiecka
Szkoła podstawowa:
Aleksandra Balicka
Bożena Łamek
Anna Piórkowska
Anna Brzezińska
Katarzyna Wagner
Gimnazjum nr 1
Aleksandra Gajewska
Jolanta Kaczmarczyk

Bibliografia

1. Internet
2. Jacewicz B. *Savoir-vivre, czyli dzieciaki i "naopaki"*, IBIS 2012.
3. Kamyczek J., *Grzeczność na co dzień*, Warszawa 1955.
4. Pietkiewicz E., *Savoir-vivre dla każdego*, Warszawa 1997.
5. Schwinghammer H., *Wielka księga savoir-vivre'u*, KDC 2003.

